

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtion lastensuojeluyksiköillä (Valtion koulukodit ja vankilan perheosasto) on laaja, vuosikymmenten kokemus vaativan sijaishuollon toteuttamisesta, lasten jälkihuoltoon saattelemisesta sekä jälkihuoltopalveluiden tuottamisesta. Vankilan perheosastolla on voitu nähdä jälkihuollon erilaisia toteutustapoja eri puolella suomea, sekä niiden vaikutuksia asiakkaisiin.

Valtion lastensuojeluyksiköt eivät kannata esitystä jälkihuollon ikärajan laskemisesta.

Huostaanotettujen lasten lapsuus voi koostua jopa 20:sta eri sijaishuoltopaikasta, joka jo itsessään lisää traumaattisia ja hylätyksi tulemisen kokemuksia lapsuuden aikaan, itse huostaanottoon johtaneiden syiden lisäksi. Sijaishuollossa kasvaminen ja niihin johtaneet syyt altistavat kiistatta pitkäkestoiseen riskiin itsenäistymisen onnistumiseen sijaishuollon päättymisen jälkeen. Päihteiden käyttö, mielenterveysongelmat, moninaiset käytöshäiriöt, neuropsykiatriset vaikeudet, traumat ja opiskeluihin liittyvät vaikeudet ovat moninkertaisia ja pitkäkestoisia jälkihuoltoon siirtyvillä nuorilla, verraten nuoriin, jotka itsenäistyvät muista olosuhteista. Nykyinen 25. ikävuoden jälkihuolto-oikeus ei kohtele eriarvoisesti suhteessa muihin pahoinvoiviin nuoriin. Jälkihuoltoon oikeutetuilla nuorilla on kiistatta erityinen tarve erityisiin heille suunnattuihin palveluihin. Jälkihuoltoa on monissa organisaatioissa kehitetty ja resursoitu eri tavoin, kuin muuta aikuissosiaalityötä. Aikuisten sosiaalipalveluissa ei ole mahdollisuutta antaa sellaista intensiivistä ja traumainformoitua tukea jota lastensuojelun jälkihuoltoa tarvitsevat nuoret tarvitsevat. Jälkihuollossa työskentelevillä työntekijöillä on erityistä osaamista juuri niiden nuorten tukemiseen, joiden lapsuuden polku ei ole ollut tavanomainen. Sijaishuollossa asuva lapsi on jo eriarvoisessa asemassa, koska hänellä ei ole ollut mahdollisuutta asua erinäisistä vaikeuksista johtuen omien vanhempiensa kanssa. Lapsen kehitykseen vaikuttavat merkittävästi läheiset, turvalliset ja tukea antavat aikuiset. Sijaishuollosta itsenäistyvät nuoret tarvitsevat monialaista tukea pitkälle varhaisaikuisuuteen. Jälkihuolto toteuttaa yhteiskunnan velvoitetta huolehtia niistä nuorista, joilla syvin syrjäytymisen riski on suurin. Jälkihuollon tuki on vahvasti korjaavaa, osallistavaa, kannattelevaa ja yhteiskuntaan kiinnittävää.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kaikki jälkihuoltoon oikeutetut nuoret olisivat samoissa palveluissa ja samoin palvelutarpein 25. ikävuoteen asti. Jälkihuolto suunnitellaan ja toteutetaan aina yksilöllisesti ja se voi myös jälkihuoltoon oikeutetuilla nuorilla päättyä ennen 25. ikävuotta.

Vuonna 2020 jälkihuollon ikärajaa nostettiin ja sitä perusteltiin sillä, että moni nuori syrjäytyy sijoituksen päättyessä. Valtion lastensuojeluyksiköillä on täysin sama kokemus.

Ikärajan laskemiseen ei ole esitetty tutkittua tietoa, jolla voitaisiin osoittaa, että ikärajan nostaminen ei olisi ollut perusteltua. Tällaisen tutkimuksen tekeminen ja vaikutusten arviointi on välttämätöntä, jos lakimuutosta viedään eteenpäin.

Valtion lastensuojeluyksiköt eivät kannata esitetyn uudistuksen eteenpäin viemistä. Ikärajan laskemisella ei nähdä mahdollisuuksia saavuttaa esitettyjä säästöjä. Jälkihuollossa olevat asiakkaat tulevat tarvitsemaan monialaisesti joka tapauksessa aikuissosiaalityön palveluita ja suurena riskinä on syrjäytyä palveluista kokonaan. Suurin riski yhteiskunnasta syrjäytymiseen tapahtuu nuorena, usein ennen 25. ikävuotta. Syvän syrjäytymisen jäljet ja palvelutarpeet ovat yksilölle ja yhteiskunnalle kaikkein kalleimmat, inhimillisyyttä ja turvallisuutta unohtamatta.

Lepola Kaisa
Valtion lastensuojeluyksiköt (Valtion koulukodit)